

НЕ СЕ ОПЛАКВАЙ ЗА ТОВА, КОЕТО НЕ МОЖЕШ ДА НАПРАВИШ. НАПРАВИ ТОВА, КОЕТО МОЖЕШ

Яков 4:13-17

от Радостин Марчев

проповядвана във [Втора баптистка църква, Варна](#)

6.03.2016

Един от най-ранните ми спомени е за момента, в който се опитвах да си отговоря на въпроса какъв искам да стана когато порасна. Близко до къщата, в която живеех правех някакъв ремонт и от прозореца можех да видя как една голяма машина копае земята. И тогава ясно разбрах: когато порасна искам да управлявам такава машина. Представях си го ясно: накривявам си шапката и по цял ден си играя с една голяма лопатка.

Може и вие имате такива забавни детски спомени. Но в живота на всеки човек идва време когато пораства и започва да си задава някои въпроси вече не на шега: Накъде отивам? Какво искам да постигна? С какво да се занимавам? Как искам да протече живота ми? Дори и по-късно когато вече сме се заели с някаква професия ние продължаваме да мислим и да правим планове как можем да се справим по-добре, каква е следващата ни стъпка, как да действваме, за да имаме по-голям успех и по-голяма заплата? Няма значение дали сме предприемач, който развива собствен бизнес или служител назначен на някакво ниво в дадена фирма, дали в момента сме останали без работа или сме студент, който още не е започнал работа - това са неща, които вълнуват повечето хора.

Днес искам да прочетем един текст от посланието на Яков, който доста директно говори за тези въпроси както заедно с тях поставя и още някои, които може би не си задаваме толкова често.

Яков 4:13-17 Слушайте сега вие, които казвате: Днес или утре ще отидем в еди-кой-си град, ще преседим там една година, и ще търгуваме и ще спечелим, - когато вие не знаете какво ще бъде утре. Що е животът ви? Защото вие сте пара, която се явява, и после изчезва. Вместо това, вие трябва да казвате: Ако ще Господ, ние ще живеем и ще направим това или онова. Но сега славно ви е да се хвалите. Всяка такава хвалба е зло. Прочее, ако някой знае да прави добро и го не прави, грях е нему.

Този текст е доста по-дълбок отколкото може да ни се сторина пръв поглед и искам да съм сигурен, че го разбираме правилно.

Първото нещо, което Яков казва е, че няма нищо лошо в тези въпроси, които си задаваме и в плановете, които правим. Това дори не е въпрос на християнство, а просто на здрав разум. Понякога виждам хора да се носят из живота като свободни електрони. Не им се учи. Ако ги попиташ с какво искат да се занимават нямат представа. Не работят защото никой не им е предложил работа. Както казва една поговорка: „Ако не вървиш на никъде със сигурност ще стигнеш там.“

Няма значение дали сме вярващи или невярващи – това са неща общи както за християните така и за нехристияните.

Повечето от нас са наясно, че ако не учиш сериозно няма как да си добър в това, което правиш. Ако не полагаш усилия няма как да имаш успех. И ако оставим нещата да се развиват от само себе си без да мислим напред и да планираме обикновено достигаме до момент когато те започват да не вървят на добре.

Но, (и тук ние отново се връщаме към текста от Яков) има едно голямо НО. Яков казва, че нашите мечти, планове и усилената работа са нещо добро стига да не изключваме Бога от картината. Чуйте какво пише той:

Слушайте сега вие, които казвате: Днес или утре ще отидем в еди-кой-си град, ще преседим там една година, и ще търгуваме и ще спечелим, - когато вие не знаете какво ще бъде утре.

И когато той казва, че ние трябва да поставим Бог в картината той обяснява какво означава това. Понякога ние сме изкушени да смятаме, че нашият успех или неуспех зависи изцяло от нас самите. *Днес или утре ще отидем в еди-кой-си град, ще преседим там една година, и ще търгуваме и ще спечелим.* Хората, към които той се обръща се държат сякаш контролират времето, мястото, продължителността на събитията и техния резултат¹.

Ако работим усърдно и планираме разумно ние ще успеем. И в известен смисъл това наистина е така. Няма как да успеем ако не правим това. И ако се обърнем към библейската мъдрост и особено към книгата Притчи ние ще открием точно тези съвети – мисли разумно, планирай внимателно и работи усърдно.

¹McKnight, Scot, The Letter of James (The New International Commentary on the New Testament), Wm. B. Eerdmans, 2011, 401

Но това не е всичко. Има още много неща, които определят нашият успех и неуспех и повечето от тях са извън нашият контрол.

Преди няколко години ми се наложи да науча много лично това по един не особено приятен начин. Аз работя в областта на международния тежкотоварен транспорт. Част от възнаграждението ми е твърда сума, а друга част представлява процент от печалбата, която нося. По този начин аз съм мотивиран да работя по-упорито понеже това е пряко свързано с моята заплата. И аз правех това в продължение на години. Персоналът на фирмата ни е добре подбран и с труд и упоритост нещата вървяха добре. И тогава изведнъж удари световната икономическа криза. Когато производството и продажбите намалеят един от първите отрасли, които бива ударен е транспорта. Можех да правя най-добрите планове и да работя колкото си искам упорито, но не бях в състояние да повлияя на световния икономически климат по никакъв начин.

Ние обичаме усещането, че контролираме нещата и живота. Но Яков ни казва, че това е просто усещане – при това много лъжливо и преходно.

Това е причината Яков да казва, че да живеем сякаш ние сме последната инстанция в живота ни и всичко зависи от нас самите е зло (ст.16). Не само защото това е зло пред Бога (макар че това също е вярно), но много повече понеже е зло за самите нас. Ако мислим, че нашият успех или неуспех, начина, по който ще протече живота ни зависи изцяло от нас, но има твърде много неща, които ние не можем да контролираме тогава съществува голяма опасност да се окажем едновременно разочаровани и без надежда. Да живеем по този начин, казва Яков, е лукс, който е опасно да си позволяваме понеже той често струва твърде скъпо – повече отколкото искаме да платим.

Вместо това той предлага една друга възможност - нашата работа, кариера, успех или неуспех да не са самостоятелна сфера, а да бъдат също толкова свързана с нашето християнство колкото и четенето на Библията или ходенето на църква. Ние може и трябва да правим планове и да работим за тяхното осъществяване, но винаги трябва да помним, че крайният резултат е в ръцете на Бога.

Казано простичко, Яков ни учи да бъдем смирени и благодарни. Ние трябва да представим намеренията си пред Бога, да се молим за тях и след това да приемаме всичко, което постигаме като един подарък – защото то наистина е подарък.

Яков го казва по следния начин: *Какво е животът ви? Защото вие сте пара, която се явява, и после изчезва. Вместо това, вие трябва да казвате: Ако ще Господ, ние ще живеем и ще направим това или онова.*

Тази сутрин искам да ви попитам: това ли е начина, по който ти живееш? Не дали казваме: „Ако е Божията воля“ понеже сме усвоили израза като част от християнския ни речник, а дали наистина живеем с едно вътрешно убеждение в нашата зависимост от Божията воля? Готови ли сме да оставим на Бога окончателното решение за изпълнението на плановете които толкова внимателно правим и за които толкова усилено работим?

Знаете ли, единственият начин да направим това е да познаваме Бога като Бог, Който ни обича и се грижи за нас. Когато се стремим към нещо дълго време, правим планове, работим усилено и в крайна сметка не успеем можем ли да се обърнем към Бога и да кажем: „Много и е болно, че не стана това, което исках, но зная, че Ти ме обичаш и се грижиш за мен и Ти се доверявам.“ Може да нямаме всички отговори, може и никога да не ги получим. Но ние можем да имаме доверие.

И това носи една голяма свобода и спокойствие. Нашият живот в крайна сметка не зависи от нас и от нашите способности, планове и усилия, а от един Бог, Който ни обича и ни мисли доброто.

Но това все още не е всичко, което Яков има да ни каже. Има нещо дори още по-важно, което той е оставил за самия край.

Чуйте ст. 17 *Прочее, ако някой знае да прави добро и го не прави, грях е нему.*

На пръв поглед тези думи може да изглеждат несвързани с предишния текст. Яков обаче знае какво пише и съвсем съзнателно ги поставя като едно обобщение на всичко, което казахме досега.

Мисля, че Яков иска да ни каже следното: В живота, независимо от всичките ви планове и усилия, може и да не стигнете дотам докъдето искате, но със сигурност ще се намерите там където Бог иска да бъдете. И когато се намерите там имате две възможности: едната е да се радвате или да се оплаквате в зависимост от това дали вашите планове успяват или се провалят и да сте вторачени единствено в тях. Другата възможност е да си давате сметка, че сте водени от Бога в определена посока с определена цел и да се запитате защо Бог ви е довел на мястото, на което се намирате.

И тук думите на Яков започват да придобиват смисъл – *Ако някой знае да прави добро и не го прави той върши грях.* Бог ни дава възможности – може би не възможностите, които ние сме искали или за които сме се молели, но със сигурност възможностите, които Той е преценил, че е най-

добре да ни даде. Можем да обърнем главата си на другата страна и да продължим да гледаме единствено това, което ние желаем. Можем и да използваме тези възможности, макар да не разбираме докрай всичко, което ни се случва.

Йосиф е чудесен пример за това, което казва Яков. Когато четох историята му за последно ми направи впечатление нещо, което никога преди това не бях забелязвал: в много Йосиф случаи нямаше контрол над собствения си живот. Отвлечен и продаден от братята си –никакъв контрол. Служещ като роб – никакъв контрол над произвола на господаря му. В затвора – никаква възможност да прави планове за кариерно развитие. Ако пресметнем времето той се намира в такова положение повече от 10 години – и то най-хубавите години от живота му – между 17 и 30-та му година. Едно от малкото неща, които Йосиф имаше беше изборът да използва възможностите, които Бог поставяше пред него в тези ситуации. Обърнете внимание на още нещо – Йосиф не търсеше възможностите, които Бог поставяше пред него единствено когато беше поставен до стената. Той се оглеждаше и когато стана един от най-влиятелните хора в Египет. В края на живота си той използва възможността да прости да се помири с братята си и да спаси хиляди хора от гладна смърт, вкл. собственото си семейство.

Всеки един от нас е поставен в различна ситуация. За някои живота върви добре. Здрави сте, имате хубаво семейство, работата ви носи прилични доходи. Много хора в такова положение са изкушени да правят допълнителни планове как могат да се справят още по-добре или просто да се наслаждават на това, което имат. И в това няма нищо лошо. Но търсите ли заедно с това и какво Бог иска да направи чрез вас? Той ви е довел дотук и има нещо предвид. Аз нямам представа какво е то и не мога да ви кажа. Но искам да ви помоля: мислете, търсете, оглеждайте се за възможностите около вас. *Всеки, който знае да прави добро и не го прави върши грях.*

Живота на други от вас не върви толкова добре. Проблемите може да са здравословни, семейни, свързани с работа или нещо друго. Всеки най-добре знае какво го боли. В такова положение е много лесно да започнем да се оплакваме и да се вторачим само върху себе си. Това е едно много реално изкушение. Аз не знам защо тези неща се случват и не бих насърчил никой да спекулира. Но можете ли, дори когато не всичко върви добре да продължите да имате доверие на Бога и да се оглеждате за възможностите, които той поставя пред вас дори и в тези ситуации? Нямам предвид възможности единствено за ваше лично добро, а възможности Бог да ви използва. *Който знае да прави добро и не го прави върши грях.*

Знаете ли, успеха и проблемите могат в еднаква степен да ни направят себични. Не е трудно да станем самодоволни и да виждаме само себе си или пък да се оплакваме и отново да виждаме само себе си. И в двата

случая е еднакво лесно да престанем да виждаме Бога и ближния. Един от начините да се справим с този проблем е точно това, което Яков казва: да помним, че крайният резултат за живота ни зависи не от нашите усилия и планове, а от Бога, да вярваме, че Бог ни обича и ни мисли доброто (дори ако нямаме никаква представа как дадена ситуация е за наше добро когато ни изглежда точно обратното) и да се доверим на Божието провидение. Ако живеем с тази нагласа ние можем не само да имаме вътрешно спокойствие, но и да се огледаме около себе си за начините, по които Бог иска да ни използва в ситуацията, в която е допуснал да попаднем.

Така че, каква е твоята ситуация? Какви са възможностите, които Бог поставя пред теб? Мислете не само за големи, а и за дребни неща. Вижте хората, с които Бог ви среща – колеги, клиенти, може би дори хора, с които лежите в болницата. Огледайте се за възможностите, които вашето служебно положение ви дава – да бъдете честни в някоя сделка, да не допуснете подкуп, да облекчите живота на някой човек, който се е отчаял от борбата с администрацията. Не мислете единствено за строго религиозни неща – всяко добро, което можем да направим в и за обществото е нещо, което Бог одобрява. И не се съмнявайте – Бог може да ви използва и ще ви използва във всяка ситуация ако Му позволите.

Един от най-хубавите примери за такова отношение на жена на име ХариетБичерСтоу².

Тя е родена през 1811 в Америка, щата Кънектикът като 6-то от 11 деца. Когато е на 21 семейството се премества в Цинцинати и там ХариетБичерсе жени за мъж на име Калвин Стоу, който е професор по богословие и преподавател в семинария. По-късно тя казва за него, че е добър в еврейския и гръцкия, латинския и арабския и за съжаление в нищо друго. Двамата имат 7 деца, едно от които губят от холера и тя никога не се възстановява напълно от това.

ХариетБичърСтоу била много дрена и крехка жена. Тя била също много тревожна по природа и мнозина смятат, че е страдала от хипохондрия. Здравето ѝ е било крехко, често боледувала, а трябвало да се справя с цялата домакинска работа и със 7 деца (Аз имам 2 и понякога и те ми идват в повече.)

Времето, за което говорим е Америка в началото на 19 век – едно време на големи религиозни съживления – т.нар. велико пробуждане. Проповедници обикаляли цялата страна на коне и проповядвали навсякъде. Хора се обръщали към Бога на тълпи. И, заедно с това, иронично, началото на 19 век било също така време на огромни зверства извършвани срещу робите в страната.

²Цялата следваща секция следва много плътно проповедта на Тим Кийл, [HarrietandtheCostofConviction](#)

Робството в Америка започва през 1619 когато 20 роби са докарани в Джеймстаун, Вирджиния. До 1830 броят на робите надхвърлял вече 2 милиона и робството се превърнало в национален въпрос. Всеки път когато американските заселници се придвижвали на запад и основавали нов щат един въпрос бил поставян отново – дали това ще бъде свободна територия или ще бъде земя позволяваща робството.

И Хариет Бичър Стоу гледала и не била в състояние да разбере как поробването и мъчението на милиони хора може да се съчетае с претенцията, че Америка е най-християнската страна в света, родината на демокрацията и мястото където вярата има най-голямо влияние в живота на хората. Как Христос и робството съжителствали за нея било напълно непонятно.

През 1820 бил създаден закон, който забранявал да се оказва помощ за бягство на роб. Законът задължавал всеки човек, който срещне избягал роб да го върне на господаря му. Отказът да направи това се считал за престъпление. В Канада, която била съседна на САЩ по това време нямало робство. И роите бягали със стотици опитвайки се да се доберат до Канада. Хариет Бичер Стоу живеела в Цинцинати – щат, който се намирал близо до границата и често виждала с очите си такива бягаци роби и ужасите на робството.

Един ден докато била на църковна служба тя получила видение. В това видение тя видяла измъчван роб. И тя приела това като призив от Бога да направи нещо по въпроса.

Отново, ние трябва да имаме предвид времето, в което тя живеела. По това време от жените се очаква да бъдат само 2 неща – съпруги и майки. Били обучавани най-вече на домакинска работа понеже това се е очаквало от тях. Почти няма висши учени заведения, които да приемат и обучават жени – смятало се е, че не са достатъчно умни. Обществените им права били много малки. Не можели да упражняват професии освен детски учителки и при това с изключително ниско заплащане. Нямали са право да гласуват при избори. Нямали право да бъдат избирани на обществени длъжности. Нямали право да говорят публично и да се изказват по обществени въпроси. Много малък избор. Може да искаш да правиш планове, но условията, в които живееш те ограничават.

Но имало едно нещо, което жените можели да правят – можели да пишат. Така че Хариет Бичър Стоу започнала да пише по въпроса за най-голямата социална несправедливост на своето време. Тя не написала научен труд подкрепен с някакви необорими факти, написала история, художествен разказ. Изпратила я на редактора на вестник наречен „Национална ера“, заедно с писмо, в което се казвало следното: „Чувствам, че е дошло време когато дори жена или дете, които могат да кажат дума за свобода и човечност трябва да говорят. Надавам се никоя жена, която може да пише да не замълчи.“ През Юни 1851 когато била на 40 годни нейната история

започнала да излиза като ежеседмична рубрика във вестник. Знаете ли какъв бил резултатът – нарича се „Чичо томовата колиба“, която днес и ние в България изучаваме в училище. Можете ли да си представите – слабо здраве, хипохондрия, 6 деца, цялата домакинска работа и всяка седмица нова галва за вестника. За 2 седмици тя станала толкова популярна, че вестника решил да я издаде като самостоятелна книга. За 5 години били продадени повече 500 000 бройки.

„Чичо томовата колиба“ не е просто литературна творба. Ние обикновено не мислим така за нея, но тя е християнско свидетелство и предизвикателство и именно с тази цел е била написана. При писането на романа Хариет Стоу казва, че изпадала в състояние на вдъхновение „*Не можех да контролирам разказа, Бог сам го пишеше*“... „*Аз бях само инструмент в ръката Му. На Него трябва да се отдадат всички похвали.*“

Но Хариет Бичер Стоу виждала и нещо повече. Нейната книга била едно пророческо предупреждение за идващ съд. Тя се опитвала да спаси хората на два фронта – от една страна да спаси човешките същества от ужаса да бъдат поробвани, но от друга да спаси поробващите от неизбежния съд над поробителите, който тя била убедена, че идва. „*Написах това понеже като жена, като майка съм ужасена от несправедливостта, която виждам, понеже като християнска чувствам опозорена моята християнска вяра и понеже поради любов към родината си треперя от идващия ден на гнева.*“ На друго място тя казва: „*Християни! Всеки път когато се молите да дойде царството на Христос можете ли да забравите свързаното с него пророчество за съдния ден? Знаете ли, че с Христовото царство, за което се молите да дойде идва и наказание за злото? Как можете да се молите за това в положението, в което се намираме, когато истината за робството наднича зад всичко, което правим?*“

„Чичо томовата колиба“ става най-продаваната книга през целия 19 век, като отстъпва единствено на Библията и остава най-влиятелния роман в цялата американска история. Тя се превръща в катализатор за промяна не само в Америка, но и в други страни. Тя е първата английска книга публикувана в Китай и дава тласък на антиробските, освободителни движения в Куба и Бразилия. Първият български превод, на Димитър Мутев, е издаден в Цариград през 1858 г. (което означава само 6 години след написването на книгата).

Когато започнала Американската гражданска война Хариет Бичър Стоу отишла до Вашингтон, за да се срещне с президента Линкълн. Сигурно сте виждали портрети на Линкълн – той е голям и внушителен човек, а Стоу била дребна женица. Но когато се срещнали президента се обърнал към нея и казал: „*Вие сте жената, която започна тази война?*“

На 1 Януари 1863, първия ден на новата година когато Линкълн подписва декларацията за освобождение хората чакали цял ден новината. По това време Стоу се намирала в Бостън в една претъпкана зала. И когато новината най-накрая дошла хората започнали да скандират нейното име. Имало толкова много причини ХриетБичърСтоу да се чувства оцетена от живота и да мисли, че няма какво толкова да направи. Вместо това тя решава да не съжالياва за това, което не може да направи и да направи това, което може.

Тази сутрин искам да ви кажа същото. Много често ние не избираме къде живота ще ни постави. Нямаме думата. Това, което можем да изберем е вместо да се оплакваме за това, което не можем да направим да се огледаме и да направим това, което можем. И Бог ще го използва – защото точно това Той иска от нас и точно затова ни е поставил в тази ситуация.